

Daniel Damian Kasprzycki

Wyższa Szkoła Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu

daniel.kasprzycki11@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-7412-3447>

Konflikt zbrojny na Ukrainie w kontekście rosyjskiej koncepcji wojny nowej generacji

Abstrakt: Przedmiotem badań, których rezultaty przedstawiono w niniejszym artykule, był konflikt zbrojny trwający obecnie na Ukrainie, który rozpoczął się 24 lutego 2022 r. Celem badań było przeprowadzenie analizy przebiegu działań wojennych i zidentyfikowanie przyczyn oraz konsekwencji rosyjskich niepowodzeń. Artykuł próbuje odpowiedzieć na pytania: Jak rosyjskie działania przedstawiają się w kontekście koncepcji wojny nowej generacji? Jakie Rosja popełniła błędy i jakie były ich konsekwencje? Jakie czynniki zadecydowały o niepowodzeniu pierwszej fazy rosyjskiej operacji? W toku prowadzonych badań ustalono, że Rosjanie nie wykorzystali w pełni potencjału koncepcji wojny nowej generacji. Dowiedziono, że rosyjska operacja w Ukrainie została przeprowadzona niezgodnie z kanonami sztuki wojennej. Oceniono, że istniał zespół kluczowych czynników, które miały decydujący wpływ na niepowodzenie pierwszej fazy rosyjskiej operacji, w odniesieniu do jej celów strategicznych, jakie nakreślono w lutym 2022 r. Wykazano, że pierwszym z nich był krytyczny błąd polegający na niewłaściwym oszacowaniu potencjału przeciwnika przy jednoczesnym przecenieniu potencjału wojsk własnych. Wykazano, że w toku realizacji *Państwowego Programu Uzbrojenia 2020* błędnie alokowano środki finansowe. Ponadto udowodniono, że za faktyczny, odmienny od propagandowego, ogólny stan Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej odpowiada korupcja i marnotrawstwo, leżące u podstaw istniejącego *de facto* w Rosji autokratycznego systemu władzy. W artykule zastosowano metodę analizy krytycznej, której poddano dostępny materiał źródłowy (artykuły, raporty, monografie) i metodę analizy historycznej umożliwiającą przeanalizowanie ewolucji rosyjskiej koncepcji wojny nowej generacji, metody indukcji, dedukcji i syntezy, która w odniesieniu do poruszanej tematyki pozwoliła na sformułowanie wniosków końcowych. Istotną trudnością w procesie badawczym była kwestia wykorzystania źródeł rosyjskich w sytuacji, gdy w czasopiśmie branżowych i innych dostępnych źródłach, zamieszczane są artykuły mające wyraźny charakter propagandowy, przez co ich wartość merytoryczna jest niewielka. W związku z powyższym w artykule zrezygnowano z przytaczania źródeł rosyjskich.

Słowa kluczowe: Rosja, Ukraina, wojna rosyjsko-ukraińska, wojna nowej generacji, siły zbrojne.

Armed Conflict in Ukraine in the Context of Russia's Concept of New Generation Warfare

Abstract: The subject of the research, the results of which are presented in this article, was the ongoing armed conflict in Ukraine, which began on February 24, 2022. The aim of the research was to analyze the course of hostilities and identify the causes and consequences of Russian failures. The article tries to answer the following questions: How do Russian actions present themselves in the context of the concept of new generation war? What mistakes did Russia make, and What were their consequences? What factors determined the failure of the first phase of the Russian operation? In the course of the conducted research, it was established that the Russians did not fully exploit the potential of the concept of new generation warfare. It was proved that the Russian operation in Ukraine was conducted inconsistently with the canons of the art of war. It was assessed that there was a set of key factors that had a decisive impact on the failure of the first phase of the Russian operation in relation to its strategic objectives, as outlined in February 2024. It was shown that the first of these was a critical error of misjudging the enemy's potential while overestimating the potential of their own troops. It was established that the Russians prepared and executed the invasion of Ukraine contrary to the canons of the art of war. It was shown that financial resources were misallocated during the implementation of the State Armament Program in 2020. Moreover, it was proved that corruption and wastefulness, underlying the de facto autocratic system of power existing in Russia, are responsible for the actual, different from propaganda, general state of the Armed Forces of the Russian Federation. In the article, the method of critical analysis, to which the available source material (articles, reports, monographs) was subjected, and the method of historical analysis made it possible to analyze the evolution of the Russian concept of a new generation of war were used. Also, the method of induction was used to draw general conclusions from a number of specific observations, the method of deduction was used in the process of moving from general rationales to specifics, and the method of synthesis helped to examine cause-and-effect relationships concerning the subject matter addressed and made it possible to formulate the conclusions. A significant difficulty in the research process was the issue of using Russian sources in a situation where articles with a clear propaganda character are posted in trade journals and other available sources, making their substantive value low. Therefore, the article refrains from citing Russian sources.

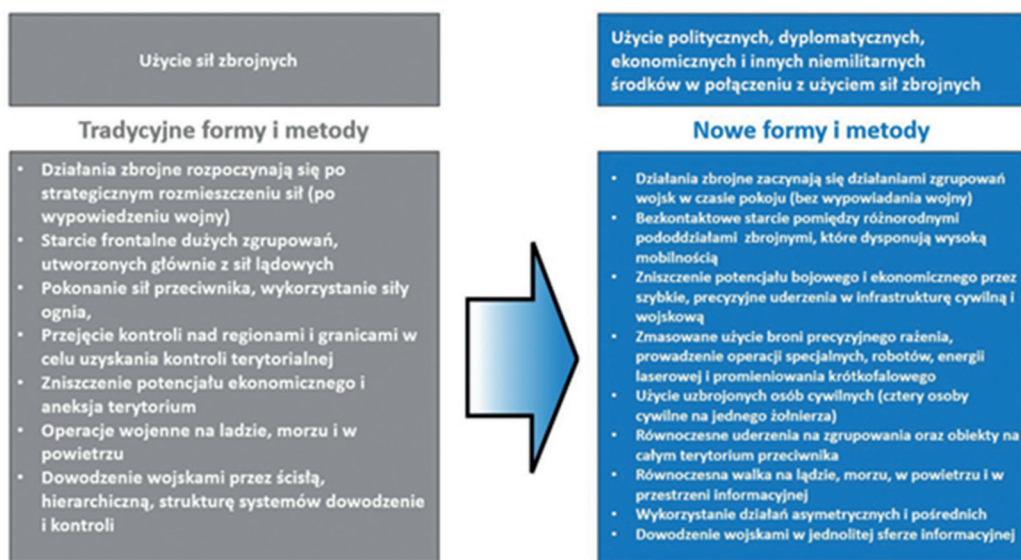
Keywords: Russia, Ukraine, Russian-Ukrainian war, new generation war, armed forces.

Wstęp

Po objęciu urzędu prezydenta Federacji Rosyjskiej przez Władimira Putina po raz pierwszy – co nastąpiło w 2000 r. – przystąpiono do zakrojonego na szeroką skalę, procesu reorganizacji państwa i jego sił zbrojnych. Ambitne plany nowego prezydenta zakładały pokonanie marazmu i kryzysu lat 90. XX w. i przekształcenie Rosji w światowe mocarstwo. Temu celowi służyć miała budowa nowoczesnych sił zbrojnych oraz odpowiedniej strategii ich użycia. Doceniając wpływ rewolucji w sprawach wojskowych (RMA) na formy i metody prowadzenia walki zbrojnej,

rosyjski Sztab Generalny opracował tzw. „koncepcję wojny nowej generacji”, którą oficjalnie ogłosił w styczniu 2013 r. szef sztabu – gen. Walerij Gierasimow (Banasik, 2018, s. 73–80; Kasprzycki, 2022, s. 113–126). W modelu wojny XXI wieku, jaki wówczas został przedstawiony, główny nacisk położono na środki niemilitarnego oddziaływania dla osiągnięcia strategicznych celów politycznych Federacji Rosyjskiej. Punktem wyjścia dla Rosjan była analiza zmian, jakie zaszły w charakterze konfliktów zbrojnych. Przedstawia je poniższy rysunek.

Rysunek 1. Zmienny charakter działań zbrojnych według poglądów rosyjskich.

Źródło: Kasprzycki, 2022, s. 115.

Myśl przewodnia omawianej rosyjskiej koncepcji, w której wzięto pod uwagę, przedstawione powyżej, przeobrażenia form i metod prowadzenia walki zbrojnej, opierała się na założeniu, że odzyskanie i utrzymanie statusu mocarstwa przez Rosję, jest warunkowane przez posiadanie zdolności do prowadzenia działań nieliniarnych, ponieważ tylko w ten sposób można zrównoważyć lub zrekompenzować dysproporcje w potencjale sił konwencjonalnych pomiędzy Rosją a NATO i USA. Na podstawie przeprowadzonych analiz przyjęto, że wojna nowej generacji wybuchnąć może bez etapu eskalowania napięcia i może być prowadzona w sposób nieliniarny. W ten sposób trudno będzie rozgraniczyć okres pokoju i wojny. Uznano, że istotną formą jej prowadzenia będą zamaskowane działania pośrednie, z decydującą rolą oddziaływania informacyjnego. Jego celem będzie

natomiast wywołanie określonych skutków natury psychologicznej. Do istotnych elementów samej koncepcji, należały synergia i simultaniczność, które miały się przejawiać w jednoczesnym prowadzeniu działań o charakterze politycznym, informacyjno-psychologicznym, gospodarczo-ekonomicznym, społeczno-humanitarnym i, w razie konieczności, militarnym. Powyższa aktywność miała być kamuflowana różnymi działaniami maskującymi, aby ukryć rzeczywiste cele wojny, natomiast kierowanie nią musiało się odbywać ze szczybla centralnego (Banasik, 2018, s. 73–80; Kasprzycki, 2022, s. 113–126).

Ewolucja koncepcji wojny nowej generacji w latach 2014–2019 i jej wpływ na przeobrażenia w Siłach Zbrojnych Federacji Rosyjskiej

Obowiązująca od 2014 r. *Doktryna Wojenna Federacji Rosyjskiej* była próbą implementacji teorii dotyczących koncepcji wojny nowego typu w praktykę działania Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej. Ugruntowała ona rolę innych niż nuklearne środków odstraszania jako instrumentu polityki bezpieczeństwa. Za takowy instrument uznano także nowoczesne siły konwencjonalne, przygotowanie szybkiego reagowania zarówno na obszarze Federacji, jak i poza jej granicami. Podkreślono także kwestię uzyskania przez Siły Zbrojne Federacji Rosyjskiej wysokiego stopnia gotowości mobilizacyjnej, ale także podkreślono, że w zmieniającej się sytuacji geopolitycznej, kluczowe znaczenie powinno mieć przygotowanie mobilizacyjne całego potencjału militarno-gospodarczego państwa.

Sposób prowadzenia wojny nowej generacji zweryfikowano na Ukrainie, gdzie modelowy przykład jej wykorzystania stanowiła realizacja przez Rosjan operacji krymskiej. Zasadniczy jej cel, opanowanie Półwyspu Krymskiego i przyłączenie go do Rosji po przeprowadzeniu tzw. referendum, Rosjanie osiągnęli wykorzystując przede wszystkim silne, odpowiednio rozłożone, oddziaływanie w spektrum informacyjno-psychologicznym (szantaż, dezinformacja, decepcja, propaganda), w połączeniu z działaniami służb i sił specjalnych oraz wojska. Społeczność międzynarodowa została zaszokowana i zaskoczona szybkością, sprawnością i precyzją rosyjskich działań, co uniemożliwiło jej w zasadzie jakąkolwiek skoordynowaną, skuteczną reakcję, jeśli nie liczyć nałożenia sankcji, na które Rosjanie byli przygotowani (Kasprzycki, 2022, s. 174–190).

Rosyjskie oddziaływanie na wschodzie Ukrainy doprowadziło do eskalacji nastrojów separatystycznych, które z czasem przekształciły się w konflikt zbrojny. Przybrał on charakter konfliktu zastępczego prowadzonego w szarej strefie. Siły

Zbrojne Ukrainy, w toku prowadzonej przez nie Operacji Antyterrorystycznej (ATO), usiłowały pokonać separatystów, ale gdy w toku prowadzonych działań ich zwycięstwo było bliskie, w sierpniu 2014 r. doszło do rosyjskiej interwencji, która odmieniła losy wojny. Po ciężkich walkach front ustabilizował się, zaś sam konflikt uległ zamrożeniu na niemal osiem lat – do 2022 r. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że siły rosyjskie zademonstrowały wówczas wysokie możliwości w zakresie rażenia rozpoznanych celów oraz umiejętności wykonywania szybkich manewrów zarówno wojskami, jak i ogniem systemów artyleryjskich. Wykorzystano przede wszystkim taktykę tzw. *połączonego tergetingu*, który był synergiczną formą zastosowania bezzałogowych systemów powietrznych, sił specjalnych i artylerii (Kasprzycki, 2022, s. 179–190).

Doświadczenia z działań na Ukrainie wpłynęły na przeobrażenia rosyjskiej koncepcji wojny nowej generacji, jakie dokonały się zwłaszcza w latach 2014–2019, ponieważ rosyjscy sztabowcy i eksperci zdawali sobie sprawę, że w przyszłości dokładne powtórzenie scenariusza krymskiego nie będzie już możliwe. Idee, wypływające z kręgów rosyjskiego Sztabu Generalnego lub z nim związanych, podsumowywał w swoich corocznych wystąpieniach Szef Sztabu – gen. W. Gierasimow, który też stał się *de facto* „twarzą” nowej rosyjskiej koncepcji wojennej. Wskazane w tych wystąpieniach i publikacjach zalecenia zostały wkomponowane w proces reformy i modernizacji sił zbrojnych oraz systemu dowodzenia. Budując nową koncepcję, skupiono się na kilku zasadniczych aspektach. Przede wszystkim nakreślono spójną wizję współczesnego pola walki. Za kluczowe jego elementy uznano (Kasprzycki, 2022, s. 203–204):

- potencjalne osłabienie militarno-politycznego potencjału państwa poprzez destrukcję kluczowych dla jego funkcjonowania obiektów wojskowej i cywilnej infrastruktury (uderzenie w infrastrukturę krytyczną);
- prowadzenie symultanicznych działań przeciwko wrogim wojskom i obiektom na całej głębokości terytorium nieprzyjaciela;
- prowadzenie równoległych działań zbrojnych w sferze fizycznej, połączonych z działaniami w sferze medialnej i informacyjnej;
- dowodzenie i kontrola nad siłami i środkami w ujednoczonej przestrzeni informacyjnej;
- masowe zastosowanie precyzyjnych systemów uzbrojenia, użycie na szeroką skalę sił specjalnych, systemów zrobotyzowanych oraz broni opartej na nowych zasadach fizycznych;

- stosowanie operacji asymetrycznych i niebezpośrednich;
- prowadzenie operacji militarnych przez siły pokojowe;
- wysokomanewrowe, bezkontaktowe operacje bojowe prowadzone przez jednostki o kombinowanym składzie;
- połączony udział komponentu cywilnego i militarne.

Aby sprostać tym wyzwaniom, opracowano reformę systemu dowodzenia i określono zmiany konieczne w funkcjonowaniu rosyjskiego Sztabu Generalnego. Miało to być konsekwencją zmieniającej się istoty wojny, objawiającej się przede wszystkim znaczącym przyspieszeniem działań wojennych. Musiał on koordynować nowe, szerokie spektrum działań, które obejmować miało zarówno sferę militarną, jak i pozamilitarną¹. Został on ponadto zobligowany nie tylko do opracowania Planu Obrony Federacji Rosyjskiej, ale też do koordynowania aktywności organów administracji państwowej. Rolę organu wspierającego Sztab Generalny, a ponadto monitorującego i koordynującego działania w sferze bezpieczeństwa i obronności – według tych założeń – pełnić miało Narodowe Centrum Zarządzania Obroną Federacji Rosyjskiej. Zadaniem Centrum miało być prognozowanie rozwoju danej sytuacji, dostarczanie informacji niezbędnych dla podejmowania decyzji przez kierownictwo polityczno-wojskowe i koordynowanie działań podejmowanych przez władze federalne. Jako konsekwencję procesu przeobrażeń technologicznych i ich wpływu na sposób prowadzenia wojny za niezbędne uznano podporządkowania Sztabowi Generalnemu kompleksu naukowo-militarnego, co miało w teorii przełożyć się na zwiększenie tempa i jakości prac naukowo-badawczych (Kasprzycki, 2022, s. 191–221).

Nakreślono zasadniczy cel wspomnianych powyżej prac naukowo-badawczych, którym stało się zwiększenie możliwości zakresu wykorzystania broni precyzyjnej, w tym hipersonicznej oraz rozbudowa sił obrony powietrzno-kosmicznej i wzbogacenia ich o nowe środki wykrywania i rażenia. Choć rosyjski Sztab Generalny był początkowo zdania, że całość rosyjskich sił zbrojnych powinna być rozwijana w sposób zrównoważony, to kluczową rolę w zakresie odstraszania strategicznego, przyznano jednak ostatecznie (2019 r.) strategicznej triadzie atomowej, która miała odgrywać kluczową rolę w utrzymaniu

---

¹ Za kluczową kwestię uznano ściśle określenie kompetencji dowódców szczebla operacyjnego, przy uwzględnieniu ich zakresu niezbędnej samodzielności decyzyjnej w momencie rozpoczęcia nieprzyjacielskiej agresji.

parytetu strategicznego². Według powziętych założeń ilość nowoczesnej broni w komponencie jądrowym powinna utrzymywać poziom 82%, a poziom szkolenia operacyjnego i bojowego żołnierzy oraz wojskowych organów dowodzenia sukcesywnie się zwiększać dzięki wdrażanym rozwiązaniom szkoleniowym (Nowy Oboronnyj Zakaz Strategii [NOZS], 2020). Na sfinansowanie *Państwowego Programu Uzbrojenia PPU-2020* zostały przewidziane środki w wysokości 20,7 bln RUB (ok. 681 mld USD), z czego dla resortu obrony przeznaczono 19,4 bln RUB (ok. 638 mld USD). Dodatkowe 3 bln RUB (98,7 mld USD) przeznaczono na odbudowę parku maszynowego Kompleksu Wojskowo-Przemysłowego (KWP) (NOZS, 2020)³.

Zaznaczyć należy, że obowiązujący w latach 2011–2020 *Państwowy Program Uzbrojenia* był pierwszym w pełni wdrożonym programem od dłuższego czasu, a także pierwszym zapewniającym przejście do prawdziwie masowych dostaw nowej i nowoczesnej broni, sprzętu wojskowego i specjalnego. Główne działania zmierzające do jego realizacji były ukierunkowane na zrównoważony rozwój, kompleksowe dostawy nowoczesnej i zaawansowanej broni do formacji i jednostek o stałej gotowości, tworzenie systemów informacyjno-kontrolnych oraz zaplecza naukowo-technicznego niezbędnego dla rozwoju i wdrażania najnowszych systemów i uzbrojenia. Równocześnie z PPU-2020, opracowano i przyjęto system wskaźników docelowych (Kasprzycki, 2022, s. 244–245). Monitorowanie ich realizacji umożliwiło terminowe dostosowanie prowadzonych działań w celu wyposażenia rosyjskich sił zbrojnych w nowoczesną broń i sprzęt wojskowy. Pierwotne założenia przewidywały osiągnięcie pułapu rzędu 70% we wszystkich rodzajach wojsk. W trakcie realizacji PPU-2020 poziom tego nasycenia wyniósł według oficjalnych rosyjskich danych (NOZS, 2020):

- 83% w Strategicznych Wojskach Raketowych Specjalnego Przeznaczenia;
- 75% w Siłach Powietrzno-Kosmicznych;
- 63% w Siłach Powietrznych i Marynarce Wojennej;
- 50% w Wojskach Lądowych.

² W związku z tym Strategiczne Wojska Raketowe Specjalnego Przeznaczenia oraz komponenty strategiczne Marynarki Wojennej i Sił Powietrzno-Kosmicznych, utrzymuje się w gotowości do powstrzymywania innych państw, przed włączeniem się w konflikt lokalny lub regionalny, w który zaangażowany jest Federacja Rosyjska.

³ Należy tu jednak podkreślić, że do danych podawanych przez samych Rosjan należy podchodzić z dużą dozą krytycyzmu i ostrożności.

Oficjalne dane podawane przez rosyjskie Ministerstwo Obrony wskazywały, że na reformę przeznaczono znaczne środki finansowe, aczkolwiek podkreślić należy, że do przytaczanych przez Rosjan danych należy podchodzić z dużą dozą ostrożności. Dla przykładu w 2019 r. na uzbrojenie armii i marynarki wojennej przeznaczono ponad 1,5 biliona RUB (ponad 2 mld USD), zaś ponad 70% tych środków przeznaczono na zakup nowoczesnej seryjnej broni i sprzętu. Żołnierze mieli otrzymać ponad 2300 jednostek nowego i zmodernizowanego sprzętu. W porównaniu z 2018 r. tempo podaży nowoczesnej broni wzrosło o 6,7%. Warto zasygnalizować fakt, że wraz z pojawianiem się w jednostkach nowego sprzętu prowadzona była także intensywne rozbudowa przeznaczona dla niego infrastruktury (NOZS, 2020)⁴.

Złożoność wojny nowego typu wymusiła też reorganizację struktury organizacyjnej wojsk. Działania na Ukrainie w 2014-2015 r. dowiodły, że batalionowe grupy bojowe nie do końca się sprawdzają w strukturze armii rosyjskiej. Postanowiono przywrócić, co postulował rosyjski Sztab Generalny i precyzował w swoich dorocznych wystąpieniach gen. W. Gierasimow, dywizje pancerne i zmechanizowane – jako kluczowe związki taktyczne w rosyjskich Wojskach Lądowych. Rosjanie wrócili do paradygmatu ilościowego znanego z czasów ZSRR. Dywizje miały stanowić główną masę przełamującą, ubezpieczoną na pomocniczych kierunkach przez brygady czy też batalionowe grupy bojowe. Zwiększeniu potencjału uderzeniowego miało też służyć utworzenie armii pancernej. Za zasadne uznano tworzenie połączonych zgrupowań bojowych, które mogłyby operować na danym Teatrze Działań Wojennych lub podlegać połączonemu dowództwu w czasie pokoju prowadząc wspólne szkolenia operacyjne i manewry. Obowiązkowymi elementami ćwiczeń stać się miały (Kasprzycki, 2022, s. 239–240):

- planowanie operacji (operacje bojowe);
- podnoszenie poziomu gotowości bojowej, w tym w wariantach alarmowym;
- bojowe rozmieszczenie sił;

⁴ W 2018 r. zakończono budowę, przebudowę i remonty 3573 różnych budynków i budowli o łącznej powierzchni 3 mln 600 tys. m². W 2019 r. tempo budowy związane z oddawaniem do użytku budynków i budowli wzrosło o 15%. Tylko w 2019 r. na rozwój infrastruktury przeznaczono łącznie 168 mld RUB (2,372 mld USD), zaś jego kontynuowanie przewidziane jest w Państwowym Programie Uzbrojenia ПИИБ-2027, w którym na ten cel wyasygnowano 1 bln RUB (około 1,372 mld USD) (NOZS, 2020).

- podjęcie zadania bojowego⁵.

Celem podniesienia gotowości bojowej i zgrania związków taktycznych oddziałów i pododdziałów, zaczęto organizować doroczne manewry, będące swoistym podsumowaniem rocznego cyklu szkolenia w trzech testowanych obszarach (Kasprzycki, 2022, s. 241–242):

- zdolności wybranego okręgu wojskowego do działania na przydzielonym kierunku strategicznym;
- zdolności wszystkich pozostałych okręgów wojskowych do mobilizacji i wsparcia;
- zdolności sztabu generalnego oraz innych ośrodków dowodzenia i kontroli do kierowania działaniami strategicznymi.

Aby usprawnić system szkolenia, ujednolicono system szkolnictwa wojskowego i zreformowano programy kształcenia kadr. Część szkół wojskowych zamknięto. Doprowadzono do redukcji i selekcji kadry dydaktycznej – zatrzymano najlepszych specjalistów i ekspertów, zaś część uwolnionego potencjału naukowo-dydaktycznego, przekierowano na proces kształcenia korpusu podoficerów zawodowych (Kasprzycki, 2022, s. 237–242).

Wdrożone zmiany miały umożliwić efektywne prowadzenie zarówno tradycyjnych, jak i nieliniowych metod prowadzenia wojny. Według tych koncepcji rosyjskie siły zbrojne powinny być przygotowane do prowadzenia operacji połączonych przez kombinowane zgrupowania wojsk. Ich działania powinny być także skorelowane z oddziaływaniem socjotechnicznym, także przy wykorzystaniu nowych mediów. Za niezbędne uznano także konsolidujące działania wszystkich organów państwa w celu uzyskania odporności na kreowane wobec Rosji zagrożenia hybrydowe. Zwłaszcza, że współczesne koncepcje zapewnienia bezpieczeństwa państwa muszą uwzględniać konieczność ochrony jego interesów gospodarczych. Konieczność ochrony interesów gospodarczych przy wykorzystaniu instrumentarium siłowego prowadzi więc do dalszego zacierania się granicy pomiędzy wojną a pokojem, gdyż niezbędne będzie użycie sił zbrojnych w różnych sytuacjach i z różnym natężeniem. Zakładano,

---

⁵ Uznając, iż uzyskanie wysokiej gotowości żołnierzy i sił jest uzależnione także od ich struktury organizacyjnej i ciągłości szkolenia przełożyło się na zalecenia dotyczące obsady personalnej oddziałów. W strategicznych regionach rozmieszczone miały być w teorii wyłącznie związki taktyczne, których jednostki powinny charakteryzować się wysokim poziomem wyszkolenia personelu w oparciu o specjalistów, to znaczy żołnierzy kontraktowych i zawodowych.

że niekiedy konieczne będzie ich użycie sposób nagły, co powoduje, że Rosja powinna dążyć do stałego i systematycznego rozwoju nowoczesnych środków odstraszania strategicznego. Za konieczne uznano także zwiększenie mobilności operacyjno-strategicznej rosyjskiej armii i poszerzenie możliwości prowadzenia kompleksowego i zintegrowanego rażenia sił wroga. W tym kontekście podkreślono znaczenie posiadania przez rosyjskie siły zbrojne broni precyzyjnej, umożliwiającej selektywne niszczenie celów w czasie rzeczywistym, a także zdalnie sterowanych i/lub zrobotyzowanych środków uderzeniowych.

Podsumowując treść kolejnych wystąpień programowych gen. W. Gierasimowa z lat 2014-2019, które stanowiły emanację poglądów strategów i ekspertów Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej, podkreślić trzeba, że postrzegać je należy w trzech kluczowych wymiarach.

Pierwszy to wymiar *stricte* polityczny. Były one prezentowane w określonym terminie, ściśle powiązanim ze zmianami wprowadzanymi do poszczególnych strategii sektorowych oraz dokumentów strategicznych lub wydarzeniami kreującymi zmiany w strategicznym środowisku bezpieczeństwa. Treść tych wystąpień i publikowanych opracowań nawiązywała do tych dokumentów lub wydarzeń i była wykorzystywana do narzucenia określonej narracji⁶.

Drugi wymiar tych wystąpień, to narzucenie określonych form funkcjonowania sfery nauk wojskowych w rosyjskiej polityce bezpieczeństwa. Kreatorem badań miał być Sztab Generalny, który w oparciu o prezentowane przez zespoły naukowców poglądy na zmiany charakteru środowiska bezpieczeństwa i formy prowadzenia działań militarnych wskazywał obszary i cele prowadzonych prac analitycznych oraz dotyczących zmian w sposobie prowadzenia działań zbrojnych, oraz ich formuły. Po uzyskaniu takowych koncepcji dokonywał ich analizy i przekładał na programy reformy samych sił zbrojnych. Ta swoista synergia ma zapewnić bieżący monitoring przeobrażeń myśli wojskowej i dostosowanie rosyjskich planów operacyjnych do działań w zmieniającym się środowisku bezpieczeństwa.

---

⁶ Generał podkreślał w nich, że określone zmiany Rosja jest zmuszona wprowadzać ze względu na ofensywny i agresywny charakter polityki USA lub NATO oraz kreowanie przez tych graczy międzynarodowych incydentów wokół granic Rosji lub w obszarach ulokowania jej interesów narodowych. Druga z podkreślanych kwestii to ukazywanie gotowości Rosji do reakcji na ta politykę. Każdy z przyjmowanych do realizacji elementów reformy sił zbrojnych oparty był na analizie określonych form działań polityczno-militarnych, który były – zdaniem W. Gierasimowa – elementem lub wynikiem zaplanowanych przez USA form oddziaływania międzynarodowego. Tym samym podkreślano reaktywną reakcję Rosji i dążenie do rozwoju potencjału obronnego, a nie ofensywnego (Kasprzycki, 2022, s. 217–221).

Wymiar trzeci to kwestia możliwości implementacji rozwiązań sugerowanych przez sztabowców i analityków w rosyjskiej armii. Dzięki takiemu podejściu możliwym stało się naukowe uzasadnienie konieczności wprowadzenia określonych zmian. Naturalnym koordynatorem procesu ich wprowadzenia stawał się Sztab Generalny, co ograniczało rolę dowódców szczebla strategicznego i operacyjnego. Umacniało to pionową strukturę dowodzenia w siłach zbrojnych i możliwość kontroli działań samodzielnych dowództw. Doprowadziło to także do umocnienia pozycji samego gen. W. Gierasimowa w strukturach rosyjskiego establishmentu i przejęcie przez niego roli głównego architekta polityki obronnej Federacji.

Z tego względu ogłoszona przez niego w roku 2019 nowa kompleksowa wizja tej polityki, potocznie określana jako *Gierasimow 2.0*, powinna stać się elementem oceny jako koncepcja działań Rosji w *wojnie nowego typu* w perspektywie kilku lub kilkunastu lat. W 2019 r. gen. W. Gierasimow ostatecznie stwierdził, że bezkrwawy sukces operacji krymskiej może już być niemożliwy do powtórzenia, co wynikało z analiz prowadzonych przez rosyjski Sztab Generalny. Wskazuje to zatem na przesunięcie się punktu ciężkości w prezentowanych przez W. Gierasimowa i rosyjskich ekspertów wojskowych poglądach. O ile bowiem w 2013 r. sformułował on tezę, że nacisk zastosowanych metod konfrontacji przesunął się w kierunku powszechnego stosowania środków politycznych, ekonomicznych, informacyjnych, humanitarnych i innych środków pozamilitarnych, o tyle w wystąpieniu z 2019 r. stwierdził, że w nowoczesnych warunkach zasada prowadzenia wojny została opracowana na podstawie skoordynowanego użycia środków wojskowych i pozamilitarnych, ale jednak z decydującą rolą sił zbrojnych. Trzeba podkreślić, że zasadnicze podstawy samej koncepcji pozostały bez zmian, jednakże punkt ciężkości przesunął się w stronę sił zbrojnych i prowadzonych przez nie działań, z oddziaływaniem niemilitarnym w roli uzupełniającej. Wobec powyższego przyjąć należy, że zasadniczą treść rosyjskiej strategii wojskowej stanowią obecnie „kwestie przygotowania do wojny i jej prowadzenia przez siły zbrojne”, zaś „środki asymetryczne, polityczne, gospodarcze, informacyjne i inne środki pozawojskowe” nadal pozostają w arsenale, ale jedynie w charakterze uzupełnienia (Gierasimow, 2019). Z wystąpienia z 2019 r. wynikało, że odpowiedź Rosji miała opierać się na działaniach nazwanych przez W. Gierasimowa „strategią aktywnej obrony” i „kompleksem działań uprzedzających w celu zneutralizowania zagrożeń dla bezpieczeństwa państwa” (Gierasimow, 2019). W tym celu niezbędne

miało być prowadzenie kompleksowych operacji o specjalnym charakterze. Zgodnie z koncepcją *Gierasimow 2.0*, tym dwóm celom miała także służyć inwazja na Ukrainę. Rosjanie nawet określili ją mianem „wojskowej operacji specjalnej”.

Ogólny zarys przebiegu działań wojennych na Ukrainie w dniach 24.02.2022 r. – 12.06.2022 r.

Konflikt rosyjsko-ukraiński, który 24 lutego 2022 r. przerodził się w pełnoskalową wojnę, przyniósł wiele niespodzianek⁷. Siły Zbrojne Ukrainy, struktury państwowe i społeczeństwo – stawiały Rosjanom efektywny i twardy opór. Konflikt obnażył także wiele słabości rosyjskiego systemu militarnego i definitywnie obalił mit o „potężnej i niezwyciężonej” armii, którą Rosja usilnie budowała przez ponad 20 lat.

Przyczyn takiego stanu rzeczy należy upatrywać przede wszystkim w tym, w jaki sposób obecny rosyjski establishment, tak wojskowy, jak i polityczny, a w szczególności prezydent W. Putin, postrzega Ukrainę.

W rosyjskiej polityce i kulturze strategicznej duże znaczenia odgrywa geografia i historia. Po tym, jak w XVI w. kiedy Rosja zrzuciła wieloletnie tatarskie panowanie, musiała prowadzić politykę na trzech kierunkach: wschodnim, południowymi zachodnim, działając w zasadzie z położenia środkowego. Ponieważ Rosjanie musieli stawić czoła różnym wyzwaniom i zagrożeniom jednocześnie, z czasem wykształcił się u nich „syndrom obłożonej twierdzy”, którego głównym filarem stała się żywa po dzień dzisiejszy idea nierezygnowania z żadnej strefy wpływów (Kasprzycki, 2018, s. 20). Gotowość do działania osiągnano głównie dzięki konsolidacji władzy wokół cara i elity wojskowej. Stale wzrastał prestiż armii – utożsamiany z prestiżem monarchii. Wojny toczone przez Rosję na przestrzeni dziejów, częstokroć z przeciwnikami odmiennymi kulturowo i cywilizacyjne, szybko uległy znacznej brutalizacji i miały niejednokrotnie niezwykle dewastujący charakter. Czynniki te doprowadziły do wykształcenia się w Rosji kultu armii, terytoriocentryzmu i ideologizacji znaczenia przestrzeni. W okresie istnienia Imperium Rosyjskiego a później ZSRR, w umysłach rosyjskich elit politycznych i wojskowych oraz ogółu społeczeństwa wykształciły się swoiste „mentalne mapy” – mapy granic i zapewniających bezpieczeństwo stref wpływów (Kasprzycki,

⁷ W celu przeanalizowania rosyjskich działań, konflikt na Ukrainie podzielona na dwie fazy. Za fazę pierwszą uznano okres od 24 lutego do końca kwietnia, czyli do wycofania się Rosjan spod Kijowa i z północnej Ukrainy. Za fazę drugą, uznano okres trwający od początku maja do chwili obecnej. W tym okresie walki koncentrują się głównie w Donbasie oraz w obwodzie chersońskim.

2018, s. 20). Po dziś dzień widoczne to jest w stosunkach z państwami podległymi Moskwie, które nadal są traktowane w sposób przedmiotowy, zaś wychodzenie tych obszarów spod strefy wpływów rosyjskich niesie ze sobą zagrożenia konfliktami zbrojnymi z przyczyn geostrategicznych lub geopolitycznych.

Przedstawione powyżej uwarunkowania mają kluczowe znaczenia dla zrozumienia przyczyn obecnej wojny. Od czasu uzyskania niepodległości przez Ukrainę w 1991 r., gdy rozpadł się Związek Radziecki, kraj ten stopniowo mimo wszystko przybliżał się w stronę Zachodu – zarówno UE, jak i NATO. W. Putin stara się to odwrócić, postrzegając upadek Związku Radzieckiego jako „dezintegrację historycznej Rosji” i „największą katastrofę geopolityczną XXI w.” (Kirby, 2022). Twierdzi, że Rosjanie i Ukraińcy to jeden naród, odmawiając Ukrainie jej długiej historii i postrzegając dzisiejsze niepodległe państwo jedynie jako zachodni „projekt antyrosyjski”. „Ukraina nigdy nie miała stabilnych tradycji prawdziwej państwowości” – twierdził (Kirby, 2022)⁸. To właśnie jego naciski na prorosyjskiego przywódcę Ukrainy, Wiktora Janukowycza, by nie podpisywał umowy z Unią Europejską w 2013 r., doprowadziły do protestów, które ostatecznie doprowadziły do jego obalenia w lutym 2014 r. Później doszło do aneksji Krymu i wojny w Donbasie. Po tych wydarzeniach społeczeństwo ukraińskie zmieniało swoją optykę, postrzegając Rosję jako źródło zagrożenia dla integralności i suwerenności Ukrainy. Generalnie rzecz ujmując, taki stan rzeczy sprawił, że polityczne wpływy Rosji na Ukrainie zaczęły maleć – coraz silniejszy „dryf” Ukrainy w stronę Zachodu systematycznie pogłębiał frustrację Kremla. W walce o Ukrainę i własne wpływy, Rosjanie zdecydowali się zatem zastosować rozwiązanie siłowe.

Siły Zbrojne Federacji Rosyjskiej rozpoczęły koncentrację do przeprowadzenia operacji militarnej wiosną 2021 r. Odbywało się to głównie pod przykrywką manewrów i ćwiczeń sił zbrojnych Rosji i Białorusi m.in. takich jak „Zapad 2021” we wrześniu 2021 r., czy też „Sojusznicza Stanowczość 2022” w drugiej dekadzie

---

⁸ W lipcu 2021 r. W. Putin opublikował tekst, w którym odmawiał Ukrainie prawa do samodzielnego bytu i uzasadniał, że z historycznego punktu widzenia jest ona częścią Rosji. Określił też Ukrainę „dobrowolnym zakładnikiem cudzej woli geopolitycznej” (Putin, 2021). Artykuł wywołał oburzenie na Ukrainie i wzmocnił proces konsolidacji społeczeństwa wokół władzy i instytucji państwowych. Odmawiając Ukrainie prawa do istnienia, Rosjanie pozostawili jej tylko jeden wybór – walczyć. Wydaje się, że gdyby podjęto odmienne decyzje, Rosja nadal miała by miejsce na polityczny manewr manipulowani władzami Ukrainy – np. kładąc nacisk na kwestię ochrony praw mniejszości. Rosja mogłaby też nadal korzystać na handlu z Zachodem (głównie poprzez eksport surowców).

lutego 2022 r. Rosjanie rozpoczęli też masową rozbudowę infrastruktury – co potwierdzały zdjęcia satelitarne i pozostałe dane wywiadowcze (Cielma, 2022b, s. 7; Bunyan i Lewis, 2022). Rosyjskie siły przeznaczone do udziału w „operacji specjalnej” rozmieszczono na całej długości granicy rosyjsko ukraińskiej, a także na Białorusi oraz na Krymie. Trzon atakujących sił stanowiło jedenaście armii ogólnowojskowych⁹, jedna armia pancerna¹⁰, wydzielone siły z czterech armii sił powietrznych i obrony powietrznej¹¹, całość sił Floty Czarnomorskiej¹². Wszystkie wymienione powyżej siły wspierane były przez, wydzielone komponenty z różnych dywizji, brygad, pułków i przez samodzielne związki taktyczne, oddziały i pododdziały oraz dwa korpusy separatystów z Doniecka i Ługańska¹³. Ocenia się, że Rosjanom udało się zgromadzić siły liczące łącznie ok. 210 tys. żołnierzy, 1200 czołgów, 2900 bojowych wozów piechoty i transporterów opancerzonych, 1600 środków artyleryjskich, 330 samolotów i 240 śmigłowców plus wzmocnione zasoby okrętowe Floty Czarnomorskiej (Cielma, 2022b, s. 8). Zakładano, że Siły Zbrojne Ukrainy zostaną szybko rozbite, zaś sama operacja potrwa zaledwie kilka dni. Jeszcze przed rozpoczęciem działań wojennych – w grudniu 2021 r. – Rosja wysunęła żądania w stosunku do Zachodu, które jednak zostały odrzucone z uwagi na generalnie rzecz ujmując, ich irracjonalny, zdaniem zachodnich polityków, charakter (Legucka, 2022).

Wojna rozpoczęła się 24 lutego 2024 r. w godzinach porannych od zmasowanego rosyjskiego uderzenia lotniczo-rakietowego na cele na Ukrainie. Mimo spowodowania dużych zniszczeń materialnych Rosjanom w toku pierwszego tygodnia działań zbrojnych, nie udało się zdeorganizować funkcjonowania państwa ukraińskiego, pozbawić go przywództwa politycznego, pokonać ukraińskiego systemu obrony przeciwlotniczej, ani sparaliżować ukraińskiego systemu dowodzenia. Również operacje rosyjskich wojsk powietrzno-desantowych, transportowanych głównie śmigłowcami, zakończyły się

⁹ Były to następujące Armie Ogólnowojskowe: 5. AO, 29. AO, 35. AO, 36. AO, 41. AO, 2. AO, 6. AO, 20. AO., 8 AO, 19. AO, 58. AO (Cielma, 2022a, s. 8-9).

¹⁰ Pochodziły one z następujących Armii Sił Powietrznych i Obrony Powietrznej: 6. ASPiOP, 14. ASPiOP, 4. ASPiOP, 11. ASPiOP (Cielma, 2022a, s. 8-9).

¹¹ Była to 1. APanc. Gwardii (Cielma, 2022a, s. 8-9).

¹² W dniu 22 lutego 2022 r. jej komponent bojowy liczył 48 okrętów nawodnych i 7 podwodnych. Ponadto Flota Czarnomorska posiadała na stanie kilkadziesiąt okrętów zabezpieczenia i wsparcia. Do tego doliczyć należy jeszcze komponent lądowy zorganizowany w jeden korpus armijny (22. KA – 25 tys. żołnierzy, kilkaset jednostek sprzętu bojowego) i lotnictwo morskie (kilkadziesiąt samolotów i śmigłowców).

¹³ 1. KA i 2. KA (Cielma, 2022a, s. 8-9).

niepowodzeniem. Analizując walki w rejonie Hostomela można wywnioskować, że użyto zbyt małych sił, które ponadto operowały w dużym rozproszeniu. Komponentowi powietrzno-desantowemu postawiono zadania przekraczające jego możliwości bojowe. Pomimo tych niepowodzeń należy zauważyć, że w pierwszych dniach wojny, wykorzystując element zaskoczenia, siłom rosyjskim udało się osiągnąć pewne sukcesy terenowe. Rosjanie dążyli do okrążenia Kijowa i pojmania lub likwidacji ukraińskiego przywództwa politycznego. Zgrupowania nacierające z terenu Białorusi i siły nacierające z północy i wschodu, obchodząc główne węzły ukraińskiego oporu (np. Czernichów, Sumy), podeszły nawet na przedpola miasta, ale w toku ciężkich walk zostały przez stronę ukraińską zatrzymane (Cielma, 2022b, s. 8–13). W Donbasie ataki na dobrze umocnione pozycje także nie przyniosły rezultatu. Podobnie zakończyły się rosyjskie próby zdobycia z marszu, a następnie obejścia Charkowa. Jedynie zgrupowanie atakujące z Krymu poczyniło znaczne postępy – udało się Rosjanom opanować Chersoń i Nową Kachowkę, zabezpieczyć przyczółki na prawym brzegu Dniepru i pod koniec marca zamknąć okrążenie Mariupola, który był jednak broniony przez stronę ukraińską aż do początku trzeciej dekady maja, co wiązało znaczne siły rosyjskie. Można ocenić, że tak szybkie postępy Rosjan na południu wynikały z kilku czynników. Po pierwsze, uwzględniając wszystkie kierunki rosyjskich uderzeń, plany natarcia wyprowadzonego z Krymu były najbardziej dopracowane. Należy bowiem przyjąć, że Rosjanie przygotowali je, jako ewentualność, jeszcze przed operacją Krymską w 2014 r. albo tuż po jej zakończeniu. Dla Rosji istotne było, co podkreślano już w 2015 r. (Stratfor, 2015), uzyskanie korytarza lądowego do terytorium Federacji Rosyjskiej oraz odblokowanie infrastruktury dostarczającej wodę pitną na Krym, która, po aneksji półwyspu, znajdowała się pod kontrolą strony ukraińskiej. Drugi powód wynika bezpośrednio z pierwszego – z uwagi na strategiczną wagę Półwyspu Krymskiego, kierunek ten był najlepiej rozpoznany i spenetrowany agenturalnie. Po trzecie Rosjanom sprzyjała pogoda, która umożliwiła prowadzenie natarcia w szybszym tempie niż na innych odcinkach, a ponadto umożliwiła skuteczniejsze niż na północy Ukrainy użycie rosyjskiego lotnictwa.

Należy zauważyć, że skala ukraińskiego oporu, zarówno wojska, jak i społeczeństwa, zaskoczyła Rosjan. Stosując dobrze przemyślaną taktykę, siły ukraińskie potrafiły dosyć skutecznie wyhamować, a następnie mocno spowolnić lub wręcz zatrzymać rosyjską ofensywę. W pierwszej połowie marca,

w szybkim tempie pogłębiały się rosyjskie problemy logistyczne. Zachód zaczął wprowadzać nowe sankcje, zaś na Ukrainę w coraz większej ilości napływała broń z USA, Wielkiej Brytanii, Polski i innych państw. Ponadto Ukraina otrzymywała od państw NATO cenne dane wywiadowcze, a na ich terytorium ukraińscy żołnierze szkolili się obsługi nowego sprzętu¹⁴. Na fali ogólnonarodowego zrywu patriotycznego szybko postępowała mobilizacja ukraińskich rezerw. Siły Zbrojne Ukrainy stopniowo przechodziły do kontrataków, z których największy miał miejsce pod Kijowem. Na przełomie marca i kwietnia Rosjanie rozpoczęli odwrót z północnej i północno-wschodniej części Ukrainy, zaś uwolnione w ten sposób siły postanowiono użyć na kierunku donbaskim (Cielma, 2022a, s. 12–13). Po pięćdziesięciu dniach inwazji było jasne, że Rosjanom nie uda się zrealizować głównego celu strategicznego prowadzonych działań. Znacznym ciosem dla Rosji, było zatopienie przez wojska ukraińskie okręgu flagowego Floty Czarnomorskiej – krążownika „Moskwa”¹⁵.

Pierwsza faza wojny, biorąc pod uwagę cele strategiczne jakie postawiono przed rosyjskimi siłami zbrojnymi (*vide* podsumowanie i wnioski), nie przebiegała pomyślnie dla Rosji. Jak zauważył niemiecki ekspert – płk. Wolfgang Richter z Niemieckiego Instytutu Spraw Międzynarodowych i Bezpieczeństwa – Rosjanom nie udało się osiągnąć tego, co było w planach, czyli zmiany rządu, być może poprzez szybkie wkroczenie do dzielnicy rządowej w Kijowie (Baranowska, 2022). Zamiast tego było wiele ofiar. Na jaw wyszły liczne braki i niedomagania rosyjskiej armii w zakresie dowodzenia, rozpoznania, łączności czy logistyki. Żołnierze rosyjscy okazali się ponadto dysponować bardzo słabym morale (Baranowska, 2022).

W kontekście prowadzonych rozważań zasadnym wydaje się przybliżenie tego aspektu. Już w trakcie działań wojennych, sami Rosjanie zaczęli poszukiwać przyczyn trudności, z jakimi borykały się ich wojska lądowe. W toku prowadzonych działań dochodzeniowych na jaw wyszły pewne niepokojące fakty. Poniżej przedstawiono kilka przykładów wykrytych nieprawidłowości.

Ważnym powodem, dla którego nacierające wojska rosyjskie nie były w stanie poruszać się po drogach Ukrainy, było to, że kontrahenci, którzy otrzymali środki na zakup najwyższej klasy opon zachodnich, zdecydowali się na chińskie produkty

¹⁴ Zachód nadal kontynuuje (czerwiec 2022 r.) wspieranie Ukrainy w wymienionych powyżej aspektach.

¹⁵ Okręt, najprawdopodobniej po trafieniu dwoma ukraińskimi raketowymi pociskami przeciwokrętowymi typu Neptun, zatonął ostatecznie 14 kwietnia 2022 r.

niskiej jakości, a różnicę zwyczajnie „wzięli do kieszeni”. Innym przykładem wykrytych nieprawidłowości jest kwestia akumulatorów w pojazdach, których żywotność jest niezwykle krótka, co sprawia, że sprzęt pozostawał bez zasilania. Z kolei dowody pochodzące z przechwyconych dostaw rosyjskich wykazały, że racje żywnościowe straciły ważność w 2007 r. Również w tym przypadku niektórzy wykonawcy zarobili krocie, pozostawiając rosyjskie załogi czołgów zmuszone do spożywania niejadalnego jedzenia, głodowania lub szabrowania (Hedlund, 2022). Symptomatyczne jest to, że gdy rosyjskie dowództwo wojskowe próbowało zrekompensować straty na polu bitwy, wycofując czołgi i inne pojazdy pancerne z magazynów, odkryło, że w wielu przypadkach np. z czołgów usunięto niezbędne wyposażenie *high-tech*, takie jak np. elementy elektroniki, żyroskopy czy celowniki, które następnie sprzedano na czarnym rynku. Przykładowo w Boguczarze, w obwodzie woroneskim, stwierdzono, że 40% sprzętu znajdującego się w magazynach długoterminowych okazało się niezdatne do użytku (Hedlund, 2022). Co ciekawe, również agenci Federalnej Służby Bezpieczeństwa (FSB) wysłani na Ukrainę w celu rekrutacji prorosyjskich elementów do nowego rządu, najprawdopodobniej zagarnęli dla siebie przekazane fundusze i złożyli swoim przełożonym fałszywe raporty. Doszło do wielkiego skandalu korupcyjnego (Hedlund, 2022). Jest to dowód na postępującą kryminalizację rosyjskich służb specjalnych, która przekłada się na obniżenie ich skuteczności i wiarygodności.

Po przegraniu wojny w Donbasie, w połowie maja na wschodzie Ukrainy wojska rosyjskie podjęły nowe działania, które nazwano drugą fazą wojny. Za główny cel przyjęto wyzwolenie całości obwodów donieckiego i ługańskiego. Stworzono też jednolite naczelne dowództwo na Teatrze Działań Wojennych z gen. Aleksandrem Dwornikowem, byłym dowódcą Zgrupowania Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej w Syrii, na czele. Nie chcąc ogłaszać powszechnej mobilizacji, Rosjanie ześrodkowali w Donbasie znaczną część dostępnych jeszcze rezerw. Uwarunkowanie geograficzne terenu czyniło go dogodnym dla działań wojsk pancerno-zmechanizowanych, które mogły być wspierane przez artylerię i lotnictwo. Jednakże po kilku dniach od rozpoczęcia natarcia, rosyjska ofensywa w połowie maja zaczęła wytracać tempo. Rosjanie nie uzyskali poważnych zdobyczy terytorialnych. Pod koniec maja oceniano, że ofensywa rosyjska w zasadzie utknęła, zaś działania w Donbasie przybrały charakter walk na wyniszczenie, z dominującą rolą artylerii. Rosjanie, jako strona atakująca, ponosili ponadto o wiele większe straty niż Ukraińcy. Zdaniem zachodnich analityków rosyjskie

jednostki miały być nękane zmniejszającymi się zdolnościami bojowymi oraz niskim morale. Wielu elementów potencjału bojowego nie są w stanie szybko odtworzyć (Ministry of Defense [MoD], 2022). Na przełomie maja i czerwca główny wysiłek strony rosyjskiej skoncentrował się w Donbasie, w szczególności na natarciu w rejonie Siewierodoniecka. Siły ukraińskie zajmowały tu pozycje obronne w kształcie występu, wcinającego się w ugrupowanie rosyjskie. Rosjanie dążyli do okrążenia i zniszczenia ukraińskich wojsk. W samym Siewierodoniecku poszczególne dzielnice kilkakrotnie przechodziły z rąk do rąk. Walki przybrały pozycyjny charakter, zaś decydująca rola przypadła artylerii obu walczących stron (Institute for the Study of War [ISW], 2022a). Lotnictwa używano w ograniczonym zakresie, z uwagi na duże nasycenie strefy przyfrontowej systemami obrony przeciwlotniczej (po obydwu stronach linii styczności wojsk). Na przełomie maja i czerwca, wykorzystując zaangażowanie znacznej części rosyjskich wojsk w Donbasie, strona ukraińska rozpoczęła kontrofensywę w obwodzie chersońskim (ISW, 2022b). Warto też odnotować wprowadzenie blokady morskiej Ukrainy ustanowionej przez rosyjską Flotę Czarnomorską, której celem jest wywarcie presji ekonomicznej na Ukrainę i państwa zachodnie (blokada eksportu ukraińskiego zboża) (Matuszczak, 2022).

Działania rosyjskie na Ukrainie w świetle opinii i ocen zachodnich

Sposób przeprowadzenia przez Rosjan operacji specjalnej z pewnością będzie w przyszłości tematem wielu analiz i rozważań.

Już na wstępie warto zauważyć, że rosyjski plan był nieprzemyślany pod względem strategicznym. Zgromadzono zbyt małe siły w stosunku do rozmiaru obszaru, jaki miały opanować, a ponadto rozproszono je na wielu kierunkach strategicznych. Wojska, które miały prowadzić operacje zaczepne, wbrew zasadom sztuki wojennej, ugrupowane zostały w zaledwie jeden rzut strategiczny. Nie zabezpieczono tym samym odpowiednich rezerw ludzkich i sprzętowych oraz nie opracowano odpowiedniego planu zabezpieczenia logistycznego. Tymczasem nawet według teorii i praktyki rosyjskiej takich rzutów strategicznych powinno być trzy, po to, aby można było skutecznie rozwijać powodzenie działań ofensywnych. Nie przygotowano innych wariantów działania – Planu B, który można by wykorzystać w sytuacji niepowodzenia pierwszego uderzenia (Dura, 2022; Sły, 2022).

Po drugie należy zwrócić uwagę na wspomniany brak rzetelności w funkcjonowaniu rosyjskich służb wywiadowczych. Jak zauważył, powołując

się na ekspertyzy zachodnie, polski ekspert ds. służb specjalnych – płk. rez. kontrwywiadu Adam Jawor:

Podstawowym błędem w analizach wywiadu FSB przeprowadzonych przed wojną było to, że przesłanki zakładające nastroje niezadowolenia, nieufności czy wręcz wrogości do władz nie przełożyły się na postawę przyjętą przez Ukraińców po rosyjskim ataku. Nastąpiło wręcz przeszacowanie aktywów w zakresie przewidywanego potencjału protestacyjnego (Jawor, 2022).

A. Jawor podkreśla, że może to wynikać z faktu, iż główny nurt rosyjskiej myśli wojennej traktuje w sposób obsesyjny takie zjawiska, jak tzw. kolorowe rewolucje i w efekcie przywiązuje zbyt dużą wagę do „sprawczości aktorów zewnętrznych oraz ich zdolności do kształtowania pożądanых postaw społecznych, wykluczając sprawczość elit i ludzi danego państwa” (Jawor, 2022). Analitycy FSB nie wzięli pod uwagę pewnych istotnych faktów, które wynikały przede wszystkim z kontekstów historycznych, a które miały istotny wpływ na postawę narodu ukraińskiego. Niestety jakim była rosyjska inwazja, zmusiło naród ukraiński do zjednoczenia i utwardziło jego wolę walki.

Trzeba też zwrócić uwagę na fakt, że rosyjscy eksperci kompletnie zlekceważyli potencjał Sił Zbrojnych Ukrainy i przeobrażeń jakie zaszły w nich po 2014 r. Tymczasem strona ukraińska wdrożyła w ramach planu *Ukraina-2020* skuteczny, jak się okazało, kompleksowy program reformy Sił Zbrojnych Ukrainy. Jego głównym celem było dostosowanie Sił Zbrojnych Ukrainy do standardów natowskich (Romanenko, 2016; Połtorak, 2017). Skupiono się w nim na opracowaniu i wdrożeniu nowoczesnego systemu szkolenia, będącego syntezą rozwiązań zachodnich i ukraińskich. Ponadto zreformowano struktury organizacyjne jednostek wojskowych i zadbano o ich odpowiednie nasycenie nowoczesnym lub zmodernizowanym sprzętem. Stworzono funkcjonalny, zintegrowany system dowodzenia oraz zreorganizowano i skonsolidowano sektor przemysłu zbrojeniowego. Wdrożono najnowsze rozwiązania technologiczne ze sfery rozpoznania, informatyki i łączności (Romanenko, 2016; Połtorak, 2017). Praktyczne aspekty wprowadzanych zmian testowano w warunkach realnego pola walki na wschodzie Ukrainy (Collins, 2022; Congress USA, 2022; Mackinnon i Detsh, 2022). Donbas stał się bowiem czymś na kształt wielkiego poligonu treningowego dla ukraińskiego wojska, przez który przewinęło się w toku ośmiu

lat kilkaset tysięcy ukraińskich żołnierzy, którzy następnie stworzyli „kościół” formowanych *de facto* na nowo Sił Zbrojnych Ukrainy. W „nowej” ukraińskiej armii najważniejsi byli ludzie i ich doświadczenie, wiedza, wyszkolenie, morale – sprzęt bowiem był zbliżony jakością do rosyjskiego. Powstały np. imienne brygady – każda ze swoim symbolem, historią i doświadczeniem z bitew toczonych w Donbasie. Był to czynnik kluczowy dla zrozumienia przebiegu obecnych działań wojennych – lata wojny zahartowały siły ukraińskie (Collins, 2022; Congress USA, 2022; Mackinnon i Detsch, 2022). Ponadto przygotowując swoje siły zbrojne do konfrontacji z Rosją, eksperci ukraińskiego Sztabu Generalnego, gruntownie przeanalizowali wszystkie konflikty w najnowszej historii, w których Rosja brała udział. Obserwując i analizując sposób działania Sił Zbrojnych Ukrainy, można postawić tezę, że szczególną uwagę poświęcono radziecko-fińskiej wojnie zimowej i specyficznej taktyce działań stosowanej przez Finów, która dawała odpowiedź na pytanie: jak powstrzymać skutecznie wroga mającego olbrzymią przewagę liczebną, za pomocą mniejszych, ale ruchliwszych, znakomicie zorganizowanych i dowodzonych sił¹⁶. Przystosowana do współczesnych uwarunkowań przez stronę ukraińską koncepcja działań, wzbogacona o nowoczesne rozwiązania z zakresu C4ISR, czyli dowodzenia, łączności, komputerów, wywiadu, obserwacji i rekonesansu, okazała się nad wyraz skuteczna przeciwko wojskom rosyjskim w pierwszej fazie działań wojennych¹⁷. Zagadnienie reform w Siłach zbrojnych

¹⁶ W okresie wojny zimowej przewaga liczebna wojsk radzieckich nad fińskimi była znaczna. Aby ją zniwelować Finowie postawili na odpowiednio zorganizowane dowodzenie, łączność, rozpoznanie i wyszkolenie żołnierzy. Fińskie jednostki, zwłaszcza tzw. *sissi* – lotne oddziały narciarzy, wykazywały się wysoką mobilnością, atakując przywiązane do dróg radzieckie związki taktyczne. Powstrzymując kolumny nieprzyjacielskie od czoła, wychodziły na ich tyły, odcinały im odwrót i utrudniały nadejście odsieczy. Następnie atakowały ją na całej długości tworząc tzw. *motti* – kotły, które następnie likwidowano. Stąd nazwa tych działań – *taktyka sisotta* lub *taktyka motti*. Aby temu przeciwdziałać, Rosjanie musieli angażować duże siły do osłony i bezpośredniego ubezpieczenia kolumn. Zmniejszało to jednocześnie ich zdolność zaczepną, choć wcale nie chroniło przed zniszczeniem ze strony fińskiej. Rosjanie w wyniku stosowania przez Finów tej taktyki utracili kilka dywizji piechoty i kilka brygad pancernych, natomiast Finowie zdobyty sprzęt wcielali do swoich jednostek (Czarnotta i Moszumański, 1994, s.17, s. 43; Chersicla, 2017; Rehman, 2016). Rosjanom ostatecznie udało się opanować m.in. Przesmyk Karelski i zmusić Finlandię do podpisania pokoju, ale dokonali tego za cenę ogromnych strat i po zgromadzeniu potężnych rezerw, które dały im kolosalną przewagę materiałową, której Finowie już nie byli w stanie zniwelować. Można pokusić się o stwierdzenie, obserwując taktykę działania sił ukraińskich, że doświadczenie fińskie z tego okresu stanowiły dla Ukrainy remedium na walkę z przeciwnikiem, który na sukces mógł liczyć przede wszystkim dzięki wykorzystaniu przewagi materialnej. Ukraińcy użyli tego sposobu walki zwłaszcza przeciwko jednostkom rosyjskim operującym na strategicznym kierunku kijowskim. Szarzej na temat działań w Wojnie Zimowej (Czarnotta i Moszumański, 1994; Chersicla, 2017; Rehman, 2016).

¹⁷ Potwierdzają to liczne, ogólnodostępne materiały zamieszczane w Internecie (filmy, zdjęcia itp).

Ukrainy jest często pomijane w naukowych analizach i opracowaniach, koncentrujących się głównie na reformach rosyjskich, a jest niezwykle istotne dla zrozumienia obecnej sytuacji na Ukrainie. Można zatem stwierdzić, że zasadne wydaje się jego szersze zbadanie.

Niezwykle ważnym aspektem prowadzonych przez rosyjskie siły zbrojne działań, była ograniczona skuteczność prowadzonej w pierwszych dniach działań strategicznej operacji niszczenia infrastruktury krytycznej. Dobrze sprawdziły się systemy typu *cruise* (np. Kalibr, Iskander), przeciwko którym strona Ukraińska nie miała skutecznej obrony. Jednakże, jak się okazało, Rosjanie nie dysponowali odpowiednim zapasem pocisków manewrujących lub też postanowili pozostawić znaczną ich część w rezerwie, co osłabiło skuteczność uderzeń raketowych. Zawiodły też Siły Powietrzno-Kosmiczne. Posiadając prawie 4000 samolotów bojowych i duże doświadczenie w bombardowaniu celów w Syrii, Gruzji i Czeczenii, rosyjskie siły powietrzne miały odegrać kluczową rolę w inwazji, pozwalając armii rosyjskiej na wkroczenie w głąb Ukrainy, zajęcie Kijowa i zniszczenie ukraińskiej armii. Tak się jednak nie stało, a porażka rosyjskiego lotnictwa, była jedną z głównych przyczyn niezbyt pomyślnego dla Rosjan przebiegu całej operacji. Do głównych jej przyczyn, oprócz silnego i skutecznego oporu ukraińskiego, należy zaliczyć: nieefektywny system dowodzenia utrudniający prowadzenie operacji połączonych, słaby system rozpoznania, niewydolne zaplecze logistyczne, brak większych zapasów nowoczesnego uzbrojenia lotniczego, mała ilość godzin wylatana przez pilotów (O'Brian i Stringer, 2022).

Ważnym czynnikiem wpływającym na ograniczony charakter rosyjskich sukcesów okazało się morale – żołnierze rosyjscy nie rozumieli celów operacji i nie byli do niej psychicznie przygotowani. Zwłaszcza w kontekście skali i zaciekłości walk oraz możliwości bojowych przeciwnika, a ponadto wmawiano im, że biorą udział w manewrach wojskowych. Co gorsza, jak zauważa Maksymilian Dura, nieliczenie się przez Rosjan ze stratami własnymi, spotęgowało dodatkowo ten efekt – rosyjscy żołnierze masowo porzucali sprzęt, opuszczali pojazdy bez powodu, samowolnie opuszczali stanowiska bojowe lub odmawiali wykonania rozkazów. Dopuścili się też licznych zbrodni wojennych (np. w Irpieniu, w Buczy, w Mariupolu). Rosjanie starali się ratować sytuację, wysyłając na front generałów, z których kilku udało się Ukraińcom wyeliminować (Dura, 2022; Posard i Holynska, 2022). Zdaniem ekspertów RAND Corporation – Marka Posarda i Khrystyny Holynskiej (2022) – jest to

wynikiem nieudanego procesu profesjonalizacji rosyjskich sił zbrojnych. Jak zaznaczają „Profesjonalizacja wojska jest przedsięwzięciem czasochłonnym i kosztownym. Rosja nie ma ani czasu, ani pieniędzy na pełną profesjonalizację swojej struktury sił zbrojnych. W gruncie rzeczy Moskwa jest skazana na siły, które ma, a nie te, które mogłaby chcieć mieć” (Postard i Holynska, 2022). Kwestia ta wymaga szerszego zbadania, ale warto zasygnalizować, że nawet w badaniach dotyczących systemu kadrowego, a prowadzonych przez rosyjskie siły zbrojne (niektóre wyniki tych badań są publicznie dostępne), rezultaty, generalnie rzecz ujmując, nie zawsze przedstawiają dobry obraz rosyjskiej armii (Postard i Holynska, 2022).

Eksperti wojskowi zwrócili także uwagę na niewydolność systemu rosyjskiej logistyki wojskowej. Kiedy żołnierzom zabrakło żywności i innych zapasów po tym, jak początkowy plan nie powiódł się, ich przełożeni nie mieli planów organizacji zaopatrzenia. Prowadzące działania związku taktyczne i oddziały były stale nękane brakami amunicji, paliwa, części zamiennych, leków, żywności, a źle utrzymane ciężarówka, które następnie wysłano, straciły opony lub po prostu zepsuły się, przyczyniając się do powstania niesławnego, liczącego ponad 60 km, zakorkowanego konwoju (Copp, 2022).

Podsumowanie i wnioski

Rozpoczynając działania na Ukrainie, Federacja Rosyjska postawiła sobie określone cele strategiczne. Cele te nakreślił rosyjski prezydent W. Putin w przemówieniu wygłoszonym w dniu 21 lutego 2022 r. (Putin, 2022). Aby określić stopień realizacji tychże celów, należy skorelować je z przebiegiem dotychczasowych działań rosyjskich. Poniższa tabela przedstawia ich zestawienie.

Z przytoczonych danych wynika, że pierwsza faza rosyjskiej operacji wojskowej zakończyła się niepowodzeniem, zaś realizację wyznaczonych celów strategicznych należy uznać za bardzo trudną lub wręcz niemożliwą do wykonania. Dlaczego zatem dotychczasowe (czerwiec 2022 r.) działania rosyjskie na Ukrainie zakończyły się fiaskiem (z perspektywy pierwotnie postawionych celów)? Można postawić tezę, że istniały pewne kluczowe determinanty, które ostatecznie o tym zdecydowały.

Tabela 1. Cele strategiczne rosyjskiej operacji wojskowej na Ukrainie i możliwości ich realizacji z obecnej perspektywy (czerwiec 2022 r.).

Cel strategiczny	Możliwość realizacji
1. Uznanie przez Ukrainę aneksji Krymu	Rozwiązanie nie akceptowalne przez ukraińskie kierownictwo polityczno-wojskowe i ogół społeczeństwa. Brak możliwości realizacji celu. Możliwe jedynie zachowanie <i>status quo</i> w postaci nieuznawanej na świecie okupacji.
2. Odrzucenie przez Ukrainę idei członkostwa w NATO	Niewielka możliwość realizacji celu. Rozwiązanie nie akceptowalne przez ukraińskie kierownictwo polityczno-wojskowe i ogół społeczeństwa na obecnym etapie trwania konfliktu
3. „Demilitaryzacja” Sił Zbrojnych Ukrainy	Średnia lub niewielka możliwość realizacji celu (w zależności od tego, czy Rosja ogłosi powszechną mobilizację i jak będzie się kształtować wsparcie Zachodu dla Ukrainy). Duża ilość zmiennych czyni niezwykle trudnym przewidzenie wyniku wojny na obecnym etapie. Niemniej jednak całkowite pokonanie przez wojska rosyjskie wojsk ukraińskich należy uznać za niemożliwe, oceniając to z perspektywy sytuacji obecnej. Rosjanie mogą jedynie próbować prowadzić wojnę na wyniszczenie
4. Uznanie przez Ukrainę niepodległości tzw. Donieckiej Republiki Ludowej i Ługańskiej Republiki Ludowej	Brak możliwości realizacji celu bez uprzedniego zniszczenia Sił Zbrojnych Ukrainy. Rozwiązanie nie akceptowalne przez ukraińskie kierownictwo polityczno-wojskowe i ogół społeczeństwa na obecnym etapie trwania konfliktu

Ostateczny, oczekiwany przez Rosję rezultat działań na Ukrainie	Możliwość realizacji
Ukraina istnieje jako państwo zależne od Rosji, neutralne pod względem militarnym (np. z rosyjskimi gwarancjami bezpieczeństwa), a następnie w dalszej perspektywie związane sojuszem z Rosją i zintegrowane pod względem kulturowym i ekonomicznym z Euroazjatycką Unią Gospodarczą	Brak możliwości realizacji ostatecznego celu strategicznego rosyjskich działań. Federacja Rosyjska nie odniosła w toku prowadzonych działań militarnych decydującego zwycięstwa strategicznego, a tym samym nie uzyskała przewagi, która by pozwalała jej narzucić Ukrainie takiego rozwiązania

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Putin, 2022 i materiału źródłowego wykorzystanego w artykule.

Po pierwsze, wstępną odpowiedzią może być to, że wojnę zaplanował i rozpoczął Kreml i jego służby bezpieczeństwa, a nie zawodowi wojskowi. Tu należy upatrywać zignorowania przez Rosjan pewnych podstawowych zasad sztuki wojennej oraz samej koncepcji wojny nowej generacji. Rosjanie nie wyznaczyli głównodowodzącego na ukraińskim teatrze działań wojennych (nastąpiło to dopiero w kwietniu). Propagandowo wykorzystywali koncentrację wojsk nad granicami Ukrainy, co stało w sprzeczności z zasadami operacyjnego maskowania. Nie wykorzystano zatem elementu zaskoczenia, który z powodzeniem zastosowano w Gruzji w 2008 r. i na Krymie w 2014 r. Nacierające wojska nie były ugrupowane w rzuty strategiczne, były zbyt słabe w stosunku do postawionych przednimi zadań, a na dodatek nie opracowano planu logistycznego zabezpieczenia działań wojsk rosyjskich. Ponadto popełniono kardynalny w sztuce wojennej błąd polegający na zupełnym zignorowaniu przeciwnika i jego sojuszników¹⁸. Brak znaczących sukcesów na ukraińskim teatrze wojny jest po części wynikiem błędnych analiz i rozpoznania wywiadu oraz nieskuteczności osłony kontrwywiadowczej. Rywalizacja pomiędzy rosyjskimi służbami specjalnymi, panująca w nich korupcja i kryminalizacja, uniemożliwiły zbudowanie jednolitej wspólnoty służb specjalnych. W związku z powyższym analizy wywiadowcze prowadzone były w nierzetelny sposób, dając

¹⁸ Zignorowanie Zachodu, który nie tylko dostarczył Ukrainie uzbrojenie, amunicję i inne zaopatrzenie, a także bezcenne dane wywiadowcze, które umożliwiły przetrwanie siłom ukraińskim w pierwszym newralgicznym okresie walk, a następnie prowadzenie przez nie w miarę skutecznej obrony, należy uznać za bardzo poważny błąd, wynikający z niewłaściwej oceny sytuacji.

fałszywy obraz rzeczywistości, a to właśnie na podstawie wspomnianych analiz prezydent W. Putin podjął decyzję o rozpoczęciu wojny. Dodając, że doradcy Kremla prawdopodobnie obawiali się informować swoich zwierzchników o nie najlepszym stanie wojska, należy stwierdzić, że rosyjskie kierownictwo polityczno-wojskowe padło ofiarą własnej propagandy, co jest typowe dla autorytarnych systemów politycznych. Ofiarą rosyjskiej propagandy padł także częściowo Zachód – liczni zachodni analitycy, z wyłączeniem tych pracujących dla służb specjalnych, opierając się jedynie na udostępnianych oficjalnie przez różne organy Federacji Rosyjskiej informacjach, wyolbrzymili potencjał rosyjskich sił zbrojnych¹⁹. Te informacje podchwytowało i propagowało też zachodnie lobby wojskowo-przemysłowe, chcąc pozyskać lukratywne kontrakty na uzbrojenie. Tak narodził się mit „najpotężniejszej armii świata” albo przynajmniej „drugiej, po amerykańskiej, armii świata”, w który uwierzono i który rozpowszechniano, choć z różnych powodów, zarówno w Rosji, jak i na Zachodzie. Była to jednak klasyczna potiomkinowska fasada.

Tu ujawnia się druga determinanta. Otóż patrząc z perspektywy obecnie trwającego konfliktu, Rosjanie błędnie alokowali środki finansowe przeznaczone na modernizację techniczną i szkolenie. Przygotowując się do wojny z NATO, znaczną część środków przeznaczono na strategiczne siły nuklearne, będące główną siłą odstraszącą potencjalnego przeciwnika – według koncepcji *Gierasimow 2.0* – lub deeskalującą, w przypadku trwania działań i ich niekorzystnego przebiegu dla Rosji. Zdecydowanie mniej funduszy przeznaczono na pozostałe rodzaje wojsk i rodzaje sił zbrojnych (Siły Powietrzno-Kosmiczne, Wojska Powietrzno-Desantowe, Wojska Specjalne, Marynarkę Wojenną), a w tej grupie najmniej otrzymały, aktualnie przecież najbardziej zaangażowane w wojnę, Wojska Lądowe. Znaczne sumy pieniędzy „utopiono” ponadto w kosztownych programach budowy „uzbrojenia przyszłości” (np. samolot Su-57, rodzina pojazdów Armata, system Ratnik, pociski hipersoniczne, broń laserowa), które oparte były na importowanych zachodnich technologiach czy też podzespołach, co, wobec nałożonych sankcji, w zasadzie uniemożliwia ich produkcję i wdrożenie do służby.

---

¹⁹ Ekspertsi zajmujący się problematyką współczesnej wojskowości, sztuki wojennej i sprawami związanymi z uzbrojeniem podkreślają, że dane na temat rosyjskiej armii w znacznej mierze są niewiarygodne. Jak zauważył M. Dura, analiza prowadzonych przez Rosję działań dowiodła, że „Rosjanie kłamią we wszystkim: podając dane liczbowe, stan wyszkolenia, stopień nowoczesności, czy osiągi wykorzystywanego przez siebie oraz eksportowanego uzbrojenia i sprzętu wojskowego” (Dura, 2022).

Trzecia determinanta jest „chorobą”, która toczy Rosję od wieków. Ta „endemiczna choroba” to korupcja. Otóż po raz kolejny w historii przeznaczone na siły zbrojne środki zostały zmitrężone przez korupcję i marnotrawstwo, których ogromna skala okazała się zaskoczeniem dla samych Rosjan. Obecnie eksperci sugerują, że co roku defraudowana była co najmniej 1/5 rosyjskiego budżetu obronnego, ale już dziś uważa się, że może to być bardzo poważne niedoszacowanie.

Reasumując, stwierdzić należy, że Rosjanie przeprowadzili swoją operację wbrew pryncypialnym zasadom rosyjskiej sztuki wojennej, jak i sztuki wojennej w ogóle. Operacja była od początku źle zaplanowana i realizowana, ponieważ przygotowano ją i usiłowano prowadzić w oparciu o odbiegające od rzeczywistości dane wywiadowcze, pewne myślenie życzeniowe i własne wyobrażenie o przeciwniku. Rosjanie kompletnie nie docenili przeobrażeń jakie zaszły w Siłach Zbrojnych Ukrainy w toku ostatnich ośmiu lat, przecenili natomiast potencjał Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej, który z uwagi na błędne rozlokowanie środków finansowych przeznaczonych na modernizację techniczną i szkolenie, w połączeniu z endemiczną korupcją i marnotrawstwem, znacząco odbiegał od propagandowej wizji, w którą wierzone na Kremlu. W konsekwencji Rosji przyszło prowadzić działania wojenne niedostatecznie wyszkolonymi, wyposażonymi i cierpiącymi na braki kadrowe związkami taktycznymi, które na dodatek posiadają relatywnie niskie morale, a to z kolei przekłada się na wysokie straty. Federacja Rosyjska napadła – z pogwałceniem prawa międzynarodowego – na dobrze przygotowanego i silnie zmotywowanego przeciwnika, który ponadto posiada potężnych sprzymierzeńców na Zachodzie, samego ataku dokonano po wielomiesięcznych i jawnych przygotowaniach. Obecnie trudno przewidzieć rezultat wojny, ale Rosjanom na pewno nie uda się już w niej osiągnąć pierwotnie zakładanego celu strategicznego – opanowania i podporządkowania sobie całej Ukrainy²⁰. Jest to niemożliwe do wykonania bez ogłoszenia w Rosji powszechnej mobilizacji i przestawienia gospodarki na stopę wojenną, a aktualnie nie ma na Kremlu takiej woli politycznej. Otwartym pytaniem pozostaje: Co w takiej sytuacji zrobiłby Zachód? Jest to istotna kwestia, ponieważ potencjał gospodarczy państw zachodnich jest znacznie większy niż rosyjski, o czym należy pamiętać.

²⁰ Aktualnie (czerwiec 2022 r.), Rosjanie mogą jedynie dokonać próby opanowania istotnych dla nich obszarów Donbasu (obwody: doniecki i ługański), stosując strategię wojny na wyniszczenie.

Bibliografia

- Banasik, M. (2018). *Wojna hybrydowa i jej konsekwencje dla bezpieczeństwa euroatlantyckiego*. Wydawnictwo Difin.
- Baranowska, M. (2022, 21 kwietnia). Ekspert wojskowy: „Wojna w Ukrainie wkracza w decydującą fazę” [Wywiad]. *DW.com*. Dostęp: <https://www.dw.com/pl/ekspert-wojskowy-wojna-w-ukrainie-wkracza-w-decyduj%C4%85c%C4%85-faz%C4%99/a-61547172> [24.05.2022].
- Bunyan, M., Lewis, L. (2022, 20 stycznia). New evidence of huge military build-up within striking distance of Ukraine in preparation for ‚nine-month war’ emerges after Joe Biden said Putin now ‚has to do something’. *Daily Mail Online*. Dostęp: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-10422411/New-evidence-huge-military-build-striking-distance-Ukraine-emerges.html> [24.05.2022].
- Chersicla, R. (2017, luty-marzec). What Free Men Can Do: The Winter War, The Use of Delay, and lessons for The 21st Century. *U.S. Army Infantry Magazine*, 61–66. Dostęp: https://www.benning.army.mil/infantry/magazine/issues/2017/JAN-MAR/pdf/Chersicla_WinterWar_txt.pdf [25.04.2022].
- Cielma, M. (2022a). Przed bitwą wszystkich bitew. Wojna na Ukrainie. *Nowa Technika Wojskowa*, (4), 8–13.
- Cielma, M. (2022b). Wojna w Europie – Agresja na Ukrainę. *Nowa Technika Wojskowa*, (3), 6–12.
- Collins, L. (2022, 8 marca). In 2014, ‚Decrepit’ Ukrainian Army Hit the Refresh Button. Eight Years Later, It’s Paying Off. *Military.com*. Dostęp: <https://www.military.com/daily-news/opinions/2022/03/08/2014-decrepit-ukrainian-army-hit-refresh-button-eight-years-later-its-paying-off.html> [25.05.2022].
- Congress of the United States [Congress USA]. (2022, 26 stycznia). *Ukrainian Armed Forces* (Congressional Research Service, IF11862). Dostęp: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF11862> [25.05.2022].
- Copp, T. (2022, 2 marca). ‚The Convoy Is Stalled’: Logistics Failures Slow Russian Advance, Pentagon Says. *Defenseone.com*. Dostęp: <https://www.defenseone.com/threats/2022/03/convoy-stalled-logistics-failures-slow-russian-advance-pentagon-says/362666/> [25.05.2022].
- Czarnotta, Z., Moszumański, Z. (1994). *Wojna Zimowa*. Wydawnictwo Altair.
- Dura, M. (2022, 8 maja). Plac Czerwony z siermiężną armią i raketami balistycznymi [Komentarz]. *Defence24*. Dostęp: <https://defence24.pl/sily-zbrojne/plac-czerwony-z-siermiezna-armia-i-raketami-balistycznymi-komentarz> [25.05.2022].
- Gierasimow, B.B. (2019, 7 marca). Wiektoży razwitiya wojennoj strategii. *Centr Strategiczeskich Ocenok i Prognozow*. Dostęp: <http://csef.ru/ru/oborona-i-bezopasnost/348/vektory-razvitiya-voennoj-strategii-8829> [24.05.2022].
- Hedlund, S. (2022, 2 maja). The collapse of the Russian military machine. *Geopolitical Intelligence Services AG*. Dostęp: <https://www.gisreportsonline.com/r/russian-military-power/> [29.05.2022].
- Institute for the Study of War [ISW]. (2022a, 8 czerwca). *Russian offensive campaign assessment, June 8*. Dostęp: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-june-8> [10.06.2022].
- Institute for the Study of War [ISW] (2022b, 28 maja). *Russian offensive campaign assessment, May 28*. Dostęp: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-may-28> [29.05.2022].
- Jawor, A. (2022, 6 maja). Nietrafione analizy rosyjskiego wywiadu [Opinia]. *Infosecurity24.pl*. Dostęp: <https://infosecurity24.pl/za-granica/nietrafione-analizy-rosyjskiego-wywiadu-opinia> [29.05.2022].

- Kasprzycki, D.D. (2018). Kształtowanie się myśli wojskowej. W: P. Mickiewicz (red.), *Rosyjska myśl strategiczna i potencjał militarny w XXI wieku* (s. 15–30). Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kasprzycki, D.D. (2022). *Rosyjska wizja wojny przyszłości. Formuła wykorzystania instrumentarium koncepcji wojny nowej generacji w oparciu o doświadczenia z działań wobec Ukrainy*. Wydawnictwo Inforteditions.
- Kirby, P. (2022, 9 maja). Why has Russia invaded Ukraine and what does Putin want? *BBC.com*. Dostęp: <https://www.bbc.com/news/world-europe-56720589> [24.05.2022].
- Legucka, A. (2021, 15 grudnia). *Rosyjskie żądania gwarancji bezpieczeństwa wobec USA i NATO* (Biuletyn PISM nr 214). Polski Instytut Spraw Międzynarodowych. Dostęp: <https://www.pism.pl/publikacje/rosyjskie-zadania-gwarancji-bezpieczenstwa-wobec-usa-i-nato> [24.05.2022].
- Mackinnon, A., Detsch, J. (2022). Ukraine's Military Has Come a Long Way Since 2014. *Foreignpolicy.com*. Dostęp: <https://foreignpolicy.com/2021/12/23/ukraine-russia-military-buildup-capabilities/> [25.05.2022].
- Matuszczak, S. (2022, 6 maja). Produkcja i eksport żywności z Ukrainy w warunkach wojny z Rosją (Komentarze OSW nr 444). Ośrodek Studiów Wschodnich. Dostęp: https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/Komentarz_OSW_444.pdf [24.05.2022].
- Ministry of Defence [MoD]. (2022, 15 maja). *Latest Defence Intelligence update on the situation in Ukraine*. [Tweet]. Dostęp: https://twitter.com/DefenceHQ/4878208?ref_7Ctwtterm%5E1525704460214878208%7Ctwgr%5E%7Ctwcon%5Es1_iref_url=https%3A%2F%2Fwww.rp.pl%2Fkonflikty-zbrojne%2Fart36295611-rosja-stracila-jedna-trzecia-sil-ladowych-ktore-rozpozczely-wojne-24-lutego [24.05.2022].
- Nowyj Oboronnyj Zakaz Strategii [NOZS]. (2020, 23 marca). *Priedwaritielnyje itogi GPW-2020*. Dostęp: <https://dfnc.ru/c106-technika/predvaritelnye-itogi-gpv-2020/> [24.05.2022].
- O'Brian, P., Stringer, E. (2022, 9 maja). The Overlooked Reason Russia's Invasion Is Floundering. *Theatlantic.com*. Dostęp: <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2022/05/russian-military-air-force-failure-ukraine/629803/> [12.05.2022].
- Połtorak, S.T. (2017). Spiczyfika rieformuwannia Zbrojnych Sił Ukraini na dierzawnomu riwni. *Inwiesticii: praktika ta doswid*, (18), 78–80. Dostęp: http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2017/17.pdf [24.05.2022].
- Postard, M., Kholynska, K. (2022, 21 marca). Russia's Problems with Military Professionalization (The Rand Blog). *Rand Corporation*. Dostęp: <https://www.rand.org/blog/2022/03/russias-problems-with-military-professionalization.html> [24.05.2022].
- Putin, W. (2021, 12 lipca). Statja Władimira Putina «Ob istoriczeskomiedinstwie russkich i ukraincew». *Kremlin.ru*. Dostęp: <http://kremlin.ru/events/president/news/66181> [15.03.2022].
- Putin, W. (2022, 21 lutego). Obrazszenije Priezidenta Rossijskoj Fiedieracyi. *Kremlin.ru*. <http://www.kremlin.ru/events/president/transcripts/67828> [24.05.2022].
- Rehman, I. (2022, 20 lipca). Lessons from the Winter War: Frozen grit and Finland's fabian defense. *Warontherocks.com*. Dostęp: <https://warontherocks.com/2016/07/lessons-from-the-winter-war-frozen-grit-and-finlands-fabian-defense/> [24.05.2022].
- Romanenko, Y.A. (2016, wrzesień). Rieformuwannia Zbrojnych Sił Ukraini za standartami NATO. *Publichnie Uriaduwannia*, 3(4), 142–150. Dostęp: <http://journals.maup.com.ua/index.php/public-management/issue/view/15/20> [24.05.2022].

- Sly, L. (2022, 8 kwietnia). Nine ways Russia botched its invasion of Ukraine. *Washingtonpost.com*. Dostęp: <https://www.washingtonpost.com/world/2022/04/08/how-russia-botched-ukraine-invasion/> [25.05.2022].
- STRATFOR. (2015, 9 marca). *Gaming a Russian Offensive*. Dostęp: <https://worldview.stratfor.com/article/gaming-russian-offensive> [24.05.2022].